

Innlandet fylkeskommune
Postboks 4404 Bedriftssenteret
2325 Hamar
post@innlandetfylke.no

Lillehammer, 17.03.2023

Dette brevet sendes med tilslutning fra følgende organisasjoner: DNT Finnskogen og omegn, Hamar og Hedemarken turistforening (HHT), Norges Jeger- og Fiskerforbund Hedmark, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oppland, Birdlife Hedmark, Birdlife Oppland, Hedmark krets av Norges speiderforbund og Naturvernforbundet Innlandet

Høringsinnspill til «Regional plan for klima, energi og miljø»

Bakgrunn:

Forum for natur og friluftsliv Innlandet viser til «Regional plan for klima, energi og miljø» lagt ut på høring på Innlandet fylkeskommunes nettside, og hvor vi er gitt høringsfrist til 17. mars. Målsetninger – satsingsområder – strategier – tiltak. Planen har mål om å utforme, konkretisere og koordinere en offensiv klima- og miljøpolitikk for Innlandet.

Våre forventninger til planen:

- Regional plan for klima, energi og miljø skal kunne ses på som utviklingsavtale mellom staten, fylkeskommunen og kommunene, der den langsiktige retningen for samfunnsutviklinga innenfor angitte temaer pekes ut. Dersom den offentlige forvaltninga skal styre samfunnsutviklinga, noe som er et viktig prinsipp, må man gjennom planen tørre å være tilstrekkelig konkret på strategier og tiltak som skal til for å nå de ambisiøse målsetningene i planen.
- Politisk må det ligge til grunn en bevissthet om at arealene i Innlandet er verdifulle, og at naturressursene er begrenset. Hvordan ut fra dette bruke arealene med tilstrekkelig naturhensyn? Hvordan prioritere bruken av elektrisitet når dette er en begrenset ressurs? Kunnskapsgrunnlaget til den regionale planen synliggjør på en god måte nåsituasjonen og utfordringene vi står i. FNs bærekraftsmål, klimamål etter Parisavtala og naturmål etter Montrealavtala, forplikter. Veggen videre fordrer en politisk evne og vilje til både å prioritere, og prioritere bort, for å nå målsetningene i planen og sørge for ønsket samfunnsutvikling.

- Det er, som også planen antyder, målkonflikter for eksempel mellom satsing på mer utbygging av fornybar energi og ivaretagelse av natur. Planen må derfor i større grad tydeliggjøre noen premisser som grunnlag for framtidig prioritering fra det offentliges side. Det å være omforent enige om noen eksklusjonsområder, på bakgrunn av nåværende arealstatus og dagens kunnskapsgrunnlag, hvor nye kraftprosjekter (vind/vann/sol) ikke bør vurderes, kan være et slikt grep.
- Vi forventer at det legges opp til ekstern evaluering av måloppnåelse underveis i planperioden for å si noe om hvordan en ligger an. I en slik evalueringsprosess kan også med fordel involvere evaluering av tilsvarende planer i tidligere Hedmark og Oppland.

Våre forslag til endringer:

Innovasjon og næringsutvikling for grønn omstilling, kap. 3.1 og 5.1:

- Vi viser her til strategipunkt 4: «*Ved større utviklingstiltak i reiselivet og rekreasjonsnæringen brukes prinsippene i besøksforvaltning, for å styre ferdsel og reduserer mulige konflikter, både når det gjelder lokalmiljø, natur, kulturmiljø og dyreliv*». Vi støtter at prinsippene for besøksforvaltning, slik de framgår i kunnskapsgrunnlaget s. 8, legges til grunn i utvikling av reiseliv og besøksnæring i fylket. I handlingsprogrammet, kap. 5.1, foreslår vi som tillegg til det punktet som står der at prinsippene om besøksforvaltning også innarbeides i de kommunale styringsverktøyene (kommuneplanenes samfunnsdel og arealdel). Da med et tydelig ansvar hos kommunene.

Arealbruk, kap 3.2 og 5.2:

- Det er positivt at fylkeskommunen tar ansvar for å få plass arealregnskap som et verktøy kommunene kan innlemme i sin arealplanlegging. Vi ser at planen har fine målsetninger på miljø og at intensjonene i strategipunktene som er utformet på arealbruk er gode. Handlingsprogrammet, hvor konkrete tiltak foreslås og ansvar plasseres, er derimot tynt.
- I kunnskapsgrunnlaget framgår det tydelig hvor stort arealforbruk og energiforbruk som er knyttet til veksten i fritidsbebyggelse i Innlandet (figur 5/figur 7/figur 8). Strømforbruket til Innlandets nesten 90 000 hytter har økt med 58% siste 10 årene, og i flere kommuner er både arealforbruket og energiforbruket større tilknyttet fritidsbebyggelse enn faste boliger. Vi viser til strategipunkt 2 i kap 3.2: «*Vi bør i større grad vurdere å gjenbruke og fortette eksisterende bebygde arealer, fremfor å ta i bruk ubebygde arealer*». Konkret foreslår vi at det for fritidsbebyggelse utformes et eget strategipunkt hvor arealnøytralitet legges som prinsipp ved videre planlegging, og at det anføres et konkret tiltak i handlingsprogrammet kap 5.2 om at dette prinsippet legges til grunn og innarbeides ved kommunal planlegging, i kommunale planstrategier som skal vedtas 2024, og ved senere revidering av kommuneplanenes samfunnsdel og arealdel. Ansvar hos kommunene. Ved revidering av kommuneplanens arealdel bør en rydde opp i gamle planer og tilbakeføre tidligere avsatte/ikke bebygde arealer, til LNF-område. Med mål om arealnøytralitet unngår en å ta hull på nye naturområder, og sikrer at eventuell framtidig fritidsbebyggelse skjer som fortetting i tilknytning til allerede eksisterende områder. Etter vårt syn er et slikt nytt strategipunkt og tiltak viktig for å nå de overordnede målsetninger som følger den regionale planen.

- Vi viser til strategipunkt 5: «*Utbygging av fornybar energi vurderes opp mot en bærekraftig forvaltning hvor verdien av natur og produktive landbruksområder og kulturmiljø vektet høyt*». Vi støtter denne vektinga, men viser også til behovet for at dette konkretiseres i større grad enn hva planen legger opp til. Dette kan gjøres ved at man i regional plan blir omforent enige om eksklusjonsområder hvor utbygging av fornybar energi etter energiloven ikke skal vurderes. Vårt forslag her er at det legges til en setning som definerer dette i strategipunkt 5. Verneområder etter naturmangfoldlov, verna vassdrag, nasjonale villreinområder, samisk reinbeiteområder, skogfinsk kultur og andre kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (fig 18 i kunnskapsgrunnlaget), inngrepsfrie naturområder (INON, figur 19) og beiteområder kartlagt i kategorien svært verdifulle, bør være eksklusjonsområder. Disse trekkes inn i planen som premisser for videre utvikling, og presenteres i kart. Som tiltak i handlingsprogrammet kan anføres at eksklusjonsområdene legges til grunn ved konsesjonsbehandling etter energiloven, og for tidlig å avvise prosjekter som meldes. Ansvar NVE.
- Kvalitetsnormen for villrein viser et markant utfordringsbilde når det gjelder arealbruk i og i tilknytning til fjellområdene. Som oppfølging av kvalitetsnormen utarbeider Statsforvalterne nå tiltaksplaner som i neste omgang skal danne grunnlag for en Stortingsmelding om villrein. Under arealbruk kap 3.2, eller natur- og kulturmiljø og naturmangfold kap 3.5, bør det følge et eget strategipunkt som går på at villreinen skal oppnå godkjent status etter kvalitetsnormen. Som tiltak i handlingsprogrammet bør det her følge to tiltak: 1) Tiltaksplaner for villrein med ansvar Statsforvalteren. 2) Revidering av handlingsprogrammene til de regionale villreinplanene (Ottadalen, Dovrefjell og Rondane – Sølknletten), med nødvendig prosessedelse, for å følge opp pågående arbeid etter kvalitetsnormen. Her ligger ansvaret for tiltaket hos fylkeskommunen etter plan- og bygningsloven.

Redusere klimagassutslipp, kap 3.3 og kap. 5.3:

- Kunnskapsgrunnlaget viser at 39 % av klimagassutslippene i Innlandet er knyttet til veitrafikk. Vi viser til strategipunkt 2: «Vi skal være en pådriver for å halvere utslippene fra vegtrafikken i Innlandet. Dette skal vi gjøre ved å stimulere til smartere reisevalg, få flere til å gå, sykle og reise kollektivt, og ved å legge til rette for grønn nyttetransport, transportterminaler og -korridorer». I kap 5.3 følger det her noen gode tiltak, og vi vil framheve viktigheten av å jobbe målrettet inn mot Nasjonal transportplan for å utvikle tømmerterminaler og flerbruksterminaler for omlasting av gods fra veg til bane. Videre elektrifisering av Rørosbana og Solørbana, samt generelt styrke togtilbudet for større persontransport på alle Innlandets toglinjer.
- Vi ønsker et eget strategipunkt under kap. 3.3 om endring i veipolitikken. I dag skjer all motorveiutbygging i Innlandet med fire felt og fartsgrense 110 km/t. Vi ønsker et strategipunkt her om at fartsgrense 90 km/t legges til grunn for videre motorveiutbygging i Innlandet (E6 Gudbrandsdalen, RV4 Mjøsbrua – Hadeland, og E16 Kongsvinger), og at fire felt eller 2/3 felt velges ut fra reelle framtidige trafikkbehov. Dette siden det er stor forskjell på drivstofforbruk på 90 og 110 km/t. Det er også svært ulike krav til kurvatur og arealforbruk knyttet til de to ulike hastighetene. Lavere hastighet må til for å oppnå målsetningen om reduserte klimagassutslipp som følger denne planen og som tidligere er vedtatt av fylkeskommunen i 2020. Tiltak i handlingsprogrammet blir å jobbe mot nasjonale myndigheter og Samferdselsdepartementet for å sikre større fleksibilitet i veinormalen slik at

denne tilpasses framtidig trafikkbehov, men også at denne utviser større hensyn til landskap, natur, friluftslivsområder og bomiljøer.

Natur- og kulturmiljø og naturmangfold, kap 3.5 og kap. 5.5:

- Se her vårt punkt under arealbruk om villrein som bør tydeliggjøres i strategipunkt og tiltaksoppfølging i handlingsprogrammet.

Omstilling til, og bruk av fornybarenergi, kap 3.6 og kap. 6.6:

- Vi viser her til vårt punkt under arealbruk som tydeliggjør viktigheten av å sette noen premisser for hvor eventuelt nye energiprojekter kan vurderes.
- Solenergi er aktuelt, og vi kjenner til ca 10 solkraftprosjekter som er i planleggingsfase i Innlandet. I det vesentlige tar disse utgangspunkt i utmark og skogarealer, og det foreligger ingen politikk på området. Vi ber om at det i arbeidet med regional plan for energi, klima og miljø foretas en grundigere vurdering av hvordan en kan sikre mer helhetlig vurdering av disse prosjektene. Både med tanke på hvilke arealer som kan benyttes uten å være i for stor konflikt med naturverdier og kryssende interesser, hvor det er ledig kapasitet i nett, hvor det behov for ny kraft osv. Primært er vårt syn at det ikke bør være skog og utmark benyttes til slike formål. Den offentlige forvaltning bør heller diskutere og komme fram til spesifikke tiltak og tilskuddsordninger som kan sikre at solkraftanlegg blir bygget i tilknytning til eksisterende infrastruktur som næringsbygg, idrettshaller og parkeringsplasser.
- I opprettelsen av et regionalt energiforum, tiltak 6.6 i handlingsprogrammet, bør forvaltninga ta sitt ansvar og sørge for tilstrekkelig bredde i forumet slik at også natur-, kulturarv og landbrukssida er godt representert. Dette for å sikre en tilstrekkelig god helhetlig og tverrfaglig vurdering.

Redaksjonelt innspill:

- Kunnskapsgrunnlaget som ligger vedlagt «Regional plan for energi, klima og miljø» er viktig og godt. Dette følger derimot kun avslutningsvis som et vedlegg via en lenke. For en bedre forståelse av planarbeidet, og nåsituasjonen i Innlandet, bør en tydeligere henvise til dette kunnskapsgrunnlaget i innledningen (kap. 1.1) og på alle relevante steder i planen. Alternativt kan mer av kunnskapsgrunnlaget løftes inn i selve planen. Med enkle grep kan en på denne måten få en grundigere analyse og underbygning av de målsetningene, strategiene og tiltakene som er valgt. Dersom en velger å ta inn mer av kunnskapsgrunnlaget innledningsvis i planen kan en med fordel kutte mye overfladisk verbal tekst i kapittel 3, og de strategiske punktene «Slik gjør vi det i Innlandet» kan stå mer rendyrket under hvert av de seks satsingsområdene.
- Den offentlige forvaltning skal styre etter målene som settes i denne regionale planen. Hva som er rollene i offentlig myndighetsutøvelse, og hvor ansvar skal plasseres mellom kommuner, fylkeskommune, Statsforvalter, NVE, Statens Vegvesen eller andre sektormyndigheter, er krevende å forstå for de aller fleste. Vi tror planen er tjent med et kapittel innledningsvis der dette kartet tegnes opp, roller forklares og ansvar overordnet plasseres.

- Bedre kart kan bidra til å synliggjøre nåsituasjonen enten i kunnskapsgrunnlaget eller planen. Et eksempel her er at det foreligger en verbal beskrivelse av energiproduksjon i Innlandet, og også av regionalt nett og energibalanse, i kunnskapsgrunnlaget. Dette kan visualiseres ved at de 83 vannkraftverkene inkludert reguleringsmagasiner, tre vindkraftverk og kraftledningsnett med eventuelle kapasitetsutfordringer, framgår i kart.
- Jmfør vårt innspill under arealbruk om at man gjennom regional plan for energi, klima og miljø bør komme fram til eksklusjonsområder hvor det ikke tillates å åpne opp for nye kraftprosjekter etter energiloven, så bør dette synliggjøres og presenteres i kart.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Innlandet

Morten Aas
Koordinator